P9_TA(2021)0028

Stanje človekovih pravic v Turčiji, zlasti primer Selahattina Demirtaşa in drugih zapornikov vesti

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 21. januarja 2021 o stanju človekovih pravic v Turčiji, zlasti primeru Selahattina Demirtaşa in drugih zapornikov vesti (2021/2506(RSP))

(2021/C 456/22)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Turčiji, zlasti tistih z dne 8. februarja 2018 o stanju na področju človekovih pravic v Turčiji ([1]), z dne 13. marca 2019 o poročilu Komisije o Turčiji za leto 2018 ([2]) in z dne 19. septembra 2019 o razmerah v Turčiji, zlasti razrešitvi izvoljenih županov ([3]),

— ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 6. oktobra 2020 o širitveni politiki EU (COM(2020)0660) in spremnega poročila o Turčiji za leto 2020 (SWD(2019)0355),

— ob upoštevanju pogajalskega okvira za Turčijo z dne 3. oktobra 2005,

— ob upoštevanju Uredbe Sveta (EU) 2020/1998 ([4]) o globalnem režimu sankcij EU za človekove pravice,

— ob upoštevanju sklepov Sveta z dne 10. in 11. decembra 2020 ter drugih pomembnih sklepov Sveta in Evropskega sveta o Turčiji,

— ob upoštevanju sodbe velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 22. decembra 2020 v zadevi *Demirtaş proti Turčiji* (14305/17),

— ob upoštevanju sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice z dne 20. novembra 2018 v zadevi *Demirtaş proti Turčiji*,

— ob upoštevanju členov 144(5) in 132(4) Poslovnika,

A. ker je Turčija kandidatka za pridružitev EU in dolgoletna članica Sveta Evrope; ker je ta država kot članica Sveta Evrope tudi pogodbenica Evropske konvencije o človekovih pravicah in mora spoštovati določbe in sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice;

B. ker turška policija že od sredine septembra 2020 po vsej državi izvaja obsežne jutranje racije, v katerih je na osnovi obtožb v zvezi s terorizmom pridržala na ducate politikov, političnih aktivistov, odvetnikov in drugih akterjev civilne družbe; ker je 31. decembra 2020 v Turčiji začel veljati nov zakon proti financiranju širjenja orožja za množično uničevanje, vendar samo šest njegovih členov vsebuje ukrepe in pravila za boj proti financiranju terorizma, preostali pa turškemu notranjemu ministrstvu in predsedniku podeljujejo obsežna pooblastila za omejevanje nadzornih dejavnosti nevladnih organizacij, poslovnih partnerstev, neodvisnih skupin in združenj ter za zmanjševanje njihove vloge;

C. ker je bil Selahattin Demirtaş, poslanec turškega parlamenta med letoma 2007 in 2018, nekdanji sopredsednik turške Ljudske demokratske stranke (HDP) in predsedniški kandidat na volitvah leta 2014 in 2018 (prejel je 9,76 % in 8,32 % glasov), več kot štiri leta pridržan na podlagi neosnovanih obtožb in kljub temu, da je Evropsko sodišče za človekove pravice v dveh sodbah presodilo, da mora biti izpuščen;

([1]) UL C 463, 21.12.2018, str. 56.
([2]) Sprejeta besedila, P8_TA(2019)0200.
([3]) Sprejeta besedila, P9_TA(2019)0017.
([4]) UL L 410 I , 7.12.2020, str. 1.

D. ker je bil Selahattin Demirtaş pridržan 4. novembra 2016, skupaj z osmimi demokratično izvoljenimi poslanci iz stranke HDP, med drugim nekdanjo sopredsednico HDP Figen Yüksekdağ, obtožen članstva v teroristični organizaciji, širjenja teroristične propagande in drugih kaznivih dejanj ter sodno preganjan, kar je bil začetek napadov turške vlade na to stranko in del širšega politično motiviranega preganjanja in aretacij; ker je stranka HDP na lokalnih volitvah leta 2019 zmagala v 65 občinah po vsej državi, vendar je danes na položajih le še šest njenih županov, preostali pa so bili odstavljeni ali aretirani in zamenjani z upravitelji, ki jih je imenovala vlada;

E. ker je 20. septembra 2019, na dan, ko bi moral biti Selahattin Demirtaş izpuščen na podlagi sodbe istanbulskega 26. porotnega sodišča, ankarski glavni tožilec kot razlog za ponovno aretacijo Demirtaşa in Yüksekdağove navedel staro in zastalo, a še potekajočo preiskavo; ker Demirtaş zdaj v priporu čaka na sojenje v povezavi s preiskavo o protestih oktobra 2014 proti Isisovemu obleganju kraja Kobane, na katerih so udeleženci kritizirali turško vlado zaradi neukrepanja in molka v pričakovanju pokola in ki so postali nasilni ter so zahtevali na ducate življenj;

F. ker je veliki senat Evropskega sodišča za človekove pravice 22. decembra 2020 razsodil, da je turška vlada Selahattinu Demirtaşu, s tem ko ga je najprej pridržala, nato pa pripor podaljšala za več kot štiri leta, pravzaprav želela preprečiti politično udejstvovanje, s čimer je volivcem vzela izvoljenega predstavnika, zatrla pluralizem in omejila svobodo do politične razprave, ki je temeljni koncept demokratične družbe, s tem pa je kršila člen 18 Evropske konvencije o človekovih pravicah; ker po končni sodbi ni bilo dovolj razlogov za nadaljnji pripor in je bila znova odrejena takojšnja Demirtaşova izpustitev; ker je Turčija po mnenju Evropskega sodišča za človekove pravice kršila tudi svobodo izražanja (člen 10 EKČP), pravico do svobode in varnosti (člena 5(1) in 5(3) EKČP) in pravico osebe, da voli ali je izvoljena (člen 3 (1) EKČP); ker Evropsko sodišče za človekove pravice ni našlo jasne povezave med Demirtaşovimi govori in terorističnimi kaznivimi dejanji;

G. ker je turško kazensko sodišče 7. januarja 2021 v okviru preiskave smrtonosnih terorističnih napadov leta 2014 potrdilo obsodbo 108 obtožencev, med katerimi sta bila tudi nekdanja sopredsednika stranke HDP Selahattin Demirtaş in Figen Yüksekdağ, pri čemer ni upoštevalo zahteve Evropskega sodišča za človekove pravice po Demirtaşovi izpustitvi in je v 38 primerih zahtevalo dosmrtno kazen najstrožje oblike za obtožence, od katerih jih je 27 v priporu;

H. ker Demirtaş kljub sodbi turškega ustavnega sodišča z dne 9. junija 2020, da se z njegovim dolgotrajnim pridržanjem kršijo njegove ustavne pravice, ostaja priprt v zaporu visoke stopnje varnosti tipa F v Edirneju; ker je samo eden od mnogih, ki so se v Turčiji znašli nezakonito v zaporu zaradi politično motiviranih obtožb;

I. ker vedno nove politične izjave uradnikov turške vlade na najvišji ravni in voditeljev vladajoče koalicije o zadevi Demirtaşa ter tesne časovne povezave med političnimi izjavami in nedvoumno nezakonitemu delovanju sodstva samo dokazujejo, da je zadeva politično motivirana, in resno ogrožajo neodvisnost turškega sodstva;

J. ker je Evropsko sodišče za človekove pravice 10. decembra 2019 v drugi zadevi razsodilo, da pripor pred sojenjem uglednega predstavnika civilne družbe Osmana Kavale krši Evropsko konvencijo o človekovih pravicah, in zahtevalo, da turški organi Kavalo takoj izpustijo; ker je istanbulsko sodišče kljub sodbi Evropskega sodišča za človekove pravice 9. oktobra 2020 podaljšalo Kavalov pripor na podlagi obtožb o vohunjenju in poskusih strmoglavljenja ustavnega reda med protesti v parku Gezi leta 2013; ker Turčija kljub pozivom Odbora ministrov Sveta Evrope še naprej krši Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in Kavale ni izpustila iz pripora;

1. poziva v skladu s sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice iz leta 2018, ki jo potrjuje sodba njegovega velikega senata z 22. decembra 2020, k takojšnji in brezpogojni izpustitvi Selahattina Demirtaşa iz pripora in opustitvi vseh obtožb zoper njega in Figna Yüksekdağa, kot nekdanjima sopredsednikoma stranke HDP, in vse druge zaprte člane stranke; poudarja, da jim morajo turške oblasti dovoliti, da svoj demokratični mandat izvajajo neodvisno ter brez groženj in ovir; znova izraža podporo vsem, ki si še vedno prizadevajo za odpravo teh in drugih primerov krivic ter za to, da bi Turčija znova zakorakala na pot popolne demokracije;

2. turške oblasti opozarja, da s tem ko Demirtaşa niso izpustile iz zapora, neposredno kršijo Evropsko konvencijo o človekovih pravicah in nacionalno pravo, neupravičeno podaljšujejo kršitev Demirtaşovih pravic in zelo očitno kršijo obveznost Turčije, da izvaja sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice; vztraja, da sodba tega sodišča od turških oblasti zahteva njegovo takojšnjo izpustitev;

3. poudarja, da je Evropsko sodišče za človekove pravice presodilo, da je dolgotrajni in nezakoniti Demirtaşov pripor politično motiviran; izraža globoko zaskrbljenost zaradi nezakonite prakse in političnih izjav o tem primeru, ki kažejo, da se je turška vlada vmešavala v pravosodne zadeve, povezane s podaljšanjem Demirtaşovega pripora;

4. poziva Odbor ministrov Sveta Evrope, naj na svoji naslednji seji 21. marca 2021 nujno preuči, zakaj Turčija ni izvršila sodbe velikega senata Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevi Demirtaş proti Turčiji, sprejme o tem izjavo in naredi vse potrebno, da bo turška vlada sodbo nemudoma izvršila; je povsem prepričan, da bo nemško predsedstvo Odbora ministrov Sveta Evrope sprejelo vse ustrezne in potrebne ukrepe, da bi se sodba velikega senata v Demirtaşovi zadevi izvršila; poziva delegacijo EU pri Svetu Evrope, naj podvoji prizadevanja, da bi se izvršile sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s Turčijo;

5. obsoja ravnanje turških oblasti s Selahattinom Demirtaşom, saj krši njegove pravice po Evropski konvenciji o človekovih pravicah, Mednarodnem paktu o državljanskih in političnih pravicah, turškem nacionalnem pravu in njegovo človekovo dostojanstvo, kot je določeno v členu 17 ustave Republike Turčije; meni, da je nezakonito podaljšanje pripora Selahattina Demirtaşa za več kot 4 leta kruta in politično motivirana kazen, ki je njemu osebno, njegovi družini in njegovi stranki povzročila nepopravljivo osebno in politično škodo; poziva Turčijo, naj ga preneha ustrahovati in naj spoštuje njegove človekove pravice, kot veljajo po turški ustavi ter evropskem in mednarodnem pravu;

6. poziva podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, Komisijo in države članice, naj s turškimi sogovorniki še naprej govorijo o zadevi Selahattina Demirtaşa in vseh drugih zadevah samovoljno priprtih zagovornikov človekovih pravic, odvetnikov, novinarjev, politiko in akademikov ter jim nudijo diplomatsko in politično podporo; poziva Komisijo in države članice, naj pogosteje dodeljujejo izredna nepovratna sredstva za zagovornike človekovih pravic in skrbijo, da bodo delegacije EU in diplomatska predstavništva držav članic v Turčiji popolno izvajale smernice EU o zagovornikih človekovih pravic; poziva delegacijo Evropske unije v Turčiji, naj še naprej pozorno spremlja zadevo Selahattina Demirtaşa in drugih zapornikov, tudi z udeležbo na njihovih sojenjih, in naj turške oblasti še naprej opozarja na njihov položaj;

7. je zelo zaskrbljen, ker turško sodstvo in oblasti ne upoštevajo sodb Evropskega sodišča za človekove pravice in ker so sodbe turških nižjestopenjskih sodišč vse bolj neskladne s sodbami turškega ustavnega sodišča; poziva Turčijo, naj zagotovi popolno spoštovanje določb Evropske konvencije o človekovih pravicah in sodb Evropskega sodb Evropskega sodišča za človekove pravice; poziva k popolnemu sodelovanju s Svetom Evrope pri izboljšanju pravne države, pravic manjšin, demokracije in temeljnih pravic; upa, da bo Evropsko sodišče za človekove pravice lahko pospešilo svoje odločitve v številnih zadevah o razmerah v Turčiji; poziva turško vlado, naj v skladu z mednarodnimi standardi spoštuje temeljno pravico vseh do dolžnega postopanja in obravnave zadev v povsem neodvisnem in delujočem pravosodnem sistemu;

8. je globoko zaskrbljen zaradi nenehnih napadov in pritiska turških oblasti na opozicijske stranke, predvsem stalnih posebnih in politično motiviranih napadov na stranko HDP in njene organizacije mladih, ki ogroža pravilno delovanje demokratičnega sistema, in turške oblasti poziva, naj jih nemudoma prenehajo zatirati; je še posebej zaskrbljen zaradi razprave o ukinitvi stranke HDP in odvzemu imunitete devetim poslancem te stranke zaradi protestov v Kobaneju oktobra 2014, zaradi katerih je Selahattin Demirtaş v priporu; poudarja zadevo člana krila mladih stranke Zelenih/Levice Cihana Erdala, ki je bil 25. septembra 2020 pridržan in 7. januarja 2021 v okviru zadeve Kobane obtožen skupaj z več kot 100 obdolženci, vključno s Selahattinom Demirtaşom; je močno zaskrbljen zaradi nenehnega političnega in sodnega preganjanja istanbulske pokrajinske predsednice republikanske ljudske stranke (CHP) Canan Kaftancıoğlu, ki je bila septembra 2019 obsojena na skoraj desetletno zaporno kazen zaradi politično motiviranih zadev, o katerih še ni bilo sodbe vrhovnega sodišča, in ki je bila decembra 2020 obtožena v novi zadevi, za katero ji grozi nadaljnja desetletna zaporna kazen;

9. je močno zaskrbljen zaradi krčenja prostora za civilno družbo in vse večje krnitve temeljnih pravic in svoboščin ter pravne države v Turčiji; poudarja predvsem zaskrbljenost zaradi trajnega nazadovanja Turčije na področju neodvisnosti sodstva; poziva turške oblasti, naj sodno ne nadlegujejo več zagovornikov človekovih pravic, akademikov, novinarjev, duhovnih voditeljev, odvetnikov in pripadnikov skupnosti lezbijk, gejev, biseksualcev, transseksualcev in interseksualcev,

katerih temeljne pravice se kršijo zlasti po neuspelem poskusu državnega udara; poziva turško vlado, naj v skladu s sodbo Evropskega sodišča za človekove pravice iz maja 2020 in po večkratnih pozivih in resolucijah Odbora ministrov Sveta Evrope nemudoma izpusti uglednega predstavnika civilne družbe Osmana Kavalo;

10. opominja, da je bil nedavno odobren globalni režim sankcij EU za človekove pravice, tj. mehanizem za spremljanje in kaznovanje hudih kršitev človekovih pravic, do kakršnih prihaja v Turčiji, ki je usmerjen proti posameznikom, subjektom in organom, udeleženim v hudih kršitvah človekovih pravic oziroma povezanim z njimi;

11. je zelo zaskrbljen zaradi medijske svobode v Turčiji; poziva turške oblasti, naj se nemudoma odzovejo in ukrepajo v zvezi z opozorili, ki so bila o Turčiji posredovana prek platforme Sveta Evrope, ter se zavzamejo za zaščito novinarstva in varnost novinarjev; poziva turške oblasti, naj omogočajo pravičen dostop do sodnega varstva in končajo politično motivirane tožbe zoper novinarje in medijske delavce, kot je nedaven proces proti novinarki Melis Alphan, ki je bila obtožena širjenja teroristične propagande in jih grozi do sedem let in šest mesecev zapora; izraža resno zaskrbljenost, ker turški organi nadzorujejo platforme družbenih medijev in zapirajo uporabniške račune v družbenih omrežjih; meni, da je to še dodatno omejevanje svobode izražanja in orodje za zatiranje civilne družbe;

12. je seznanjen z namero Turčije, da bi obrnila nov list v odnosih z EU, njeno odločenostjo, da bo izvedla reforme, in njeno popolno zavezanostjo pristopnemu procesu, ki so jo predsednik Erdogan in drugi visoki vladni uradniki izrazili 9. januarja 2021; meni, da bi bilo spoštovanje in izvajanje sodb Evropskega sodišča za človekove pravice pomemben korak pri potrjevanju verodostojnosti teh trditev s konkretnimi dejstvi; znova poudarja, da je EU pripravljena na nov začetek; opozarja pa, da so boljši in tesnejši odnosi v celoti odvisni tudi od oprijemljivega napredka pri spoštovanju demokratičnih načel, pravne države in temeljnih pravic v Turčiji;

13. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, posebnemu predstavniku EU za človekove pravice, nemškemu predsedstvu Odbora ministrov Sveta Evrope ter turškemu predsedniku, vladi in parlamentu, ter zahteva, da se ta resolucija prevede v turščino.